

Δωδεκανήσιοι Ευεργέτες ή Ευεργέτες των Δωδεκανήσ(ι)ων (Νίσυρος-Χάλκη)

Συνεχίζοντας την περιοδεία μας στα όμορφα νησιά των Δωδεκανήσων, αναφέροντας τους ευεργέτες τους, θα σταθούμε στην Νίσυρο και την Χάλκη.

Νίσυρος

Η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης, με τον Πρόεδρο και τα μέλη του Δ.Σ. σε αναμνηστική φωτογραφία κατά την αναγόρευσή του σε Επίτιμο Πρόεδρο της Εταιρείας Νισυριακών Μελετών.

«Ο Ποσειδών εκτύπησε την Κω με τον θυμό του
Κι ένα κομμάτι έκοψε και ρίχνει στον εχθρό του.
Κι η Νίσυρος εγίνηκε με εκείνο το κομμάτι,
Που έπλεε κι εσέρνετο στου Γίγαντα την πλάτη.»
(Δρ. Δημήτριος Μπαλαλάς, Σουέζ, Αίγυπτος 1934)

Η Νισυριακή παροιμία της Αθήνας

Οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης οδηγούν τους ανθρώπους, και κυρίως τους νέους, των μικρών και απομονωμένων νησιών όπως η Νίσυρος, στους δρόμους της ξενιτιάς.

Αρχικοί προορισμοί, η Κων/λη, η Σμύρνη, η Οδησσός, η Αλεξάνδρεια. Αργότερα προστέθηκε και η Αμερική, με το προσωνύμιο «φτωχομάνα», όπου δεχόταν στην αγκάλη της τους φτωχούς, άπορους και ταλαιπωρημένους ανθρώπους. Στην συνέχεια ήρθε η Αθήνα, όπου έβρισκαν καταφύγιο, οι κυνηγημένοι από το Ιταλικό καθεστώς Δωδεκανήσιοι πατριώτες.

Συγκεκριμένα στοιχεία για το πότε ήρθαν στην Αθήνα, οι πρώτοι Νισύριοι, δεν υπάρχουν. Είναι γνωστό όμως ότι από τους πρώτους ήταν οι φοιτητές που αναζήτησαν στην Αθήνα την μόρφωση τους και την πνευματική τους καλλιέργεια. Ήταν τότε που αντί να πηγαίνουν στην Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη, προτιμούσαν την πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Το 23^ο ετήσιο δείπνο του «Γνωμαγόρα» στις 31 Οκτωβρίου 1936

Δείπνο «Γνωμαγόρα» Αμερικής

Πρωτοπόρος σε αυτό ήταν ο φοιτητής της Ιατρικής Δημόκριτος Ξένος, ο οποίος πήρε το πτυχίο του το 1880, Ιανουάριο μήνα, κάτι που προσδιορίζει την άφιξη του στην Αθήνα το 1875.

Άλλα μέλη της Αθηναϊκής παροικίας ήταν οι επίσης φοιτητές της Ιατρικής, Μιχαήλ Παρθενιάδης, Νικόλαος Ανδριωτάκης, Παντελέον Σακλαρίδης, Μιλτιάδης Λογοθέτης, Δημήτριος Μπαλαλάς, Μιχαήλ Πασκάλ, Γεώργιος Πασχαλίδης, Πανταλέοντας Παντελίδης. Όμως η μετεγκατάσταση στην Αθήνα είχε πολλά εμπόδια και κυρίως για τους φοιτητές. Ένα δωμάτιο, ένα κρεβάτι, έστω και ένα ντουλάπι ήταν αρκετό για να καλύψει τις ανάγκες τους. Αλλά και η σίτιση τους ήταν συνδεδεμένη με την οικονομική

κατάσταση τους, η οποία συνήθως ήταν πενιχρή. Λύση σε αυτό έδιναν τα μικρά εστιατόρια της Αθήνας προτού φτάσει το τσέκχι από την Νίσυρο.

Μέσα λοιπόν από αυτή την κατάσταση, όπως σε άλλα μέρη του κόσμου, ξεπήδησε η ιδέα ίδρυσης συλλόγων. Αρχικά συζητήθηκε στα καφενεία, ώσπου έφτασε η 8^η Μαρτίου 1920. Ιστορική ημέρα αφού 34 Νισύριοι συγκεντρώθηκαν σε κατάστημα συμπατριώτη τους στην οδό Προαστίου όπου μετά από συζήτηση αποφάσισαν την ίδρυση συλλόγου στα πρότυπα του «ΓΝΩΜΑΓΟΡΑ», Αμερικής, του οποίου θα αποτελούσε παράρτημα και θα έφερε το ίδιο όνομα. Ο σύλλογος αυτός ήταν ο τέταρτος Δωδεκανησιακός σύλλογος, μετά το Καρπαθιακό Σωματείο «η Εργάνη» το 1895, τον Κοινωνικό Σύλλογο Συμαίων «ο Πανορμίτης», το 1916, και τον «Σύνδεσμο Απανταχού Αστυπαλαίων, Παναγία η Πορταΐτισσα», το 1919.

Μετά την νομιμοποίηση του ο Σύλλογος άρχισε αμέσως δράση. Έθεσε σε ισχύ προγράμματα όπου είχαν στόχο την βοήθεια όσων είχαν ανάγκη, την ηθική τόνωση και βοήθεια των νεοφερμένων και την διοργάνωση πολιτιστικών και ψυχαγωγικών εκδηλώσεων. Παράλληλα συγκέντρωσε μεγάλο χρηματικό ποσό για την βοήθεια των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής στον έρανο που διενεργήθηκε, ενέργεια στην οποία αναφέρθηκε επαινετικά ο Αθηναϊκός τύπος. Με αυτές του τις ενέργειες ο Σύλλογος αναδείχθηκε ηγετικός φορέας της παροικίας, συγκεντρώνοντας γύρω του όλους τους Νισύριους της παροικίας.

Ο Μητροπολίτης Κω Εμμανουήλ Καρπαθίου

Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα και σε ατμόσφαιρα κατάνυξης γιορτάστηκε για πρώτη φορά η μνήμη του Αγίου Νικήτα του Νισυρίου με την συμμετοχή όλων των μελών της παροικίας. Ο εορτασμός έγινε με πρωτοβουλία του Αρχιμανδρίτη και μετέπειτα Μητροπολίτη Κω, Εμμανουήλ Καρπάθιου στις 21 Ιουνίου 1932, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 200 ετών από το μαρτύριο του Αγίου. Περιλάμβανε θεία Λειτουργία και

μετά εκδρομή στην Βουλιαγμένη. Από τότε τελείται κάθε χρόνο, ο εορτασμός του Αγίου από όλες τις Νισυριακές παροικίες του κόσμου.

Εκδρομή του Γνωμαγόρα στο Λαφνί το 1933. Ο Πασχάλης Καμαρινός στο κέντρο ο ψηλός, από αριστερά ο Μανώλης Κουλάκης και στο τέλος του χορού ο Κώστας Σαρής (γιατρός).

(Αρχείο Πόπης Καμαρινού - Κακά)

Επίσης ο Γνωμαγόρας ανέπτυξε πατριωτική δράση, προβάλλοντας τα δίκαια των Δωδεκανησίων που υπέφεραν από την καταπίεση της Ιταλικής κατοχής. Ήταν δε ο πρώτος Σύλλογος που διέγινωσε την ανάγκη δημιουργίας ενός οργάνου που θα ενημερώνει και θα κάνει διεθνή διαβήματα, προβάλλοντας τα δίκαια των καταπιεσμένων Δωδεκανησίων. Έτσι δημιουργήθηκε «Η Κεντρική Δωδεκανησιακή Επιτροπή» με πρώτο πρόεδρο τον γνωστό Καλύμνιο αγωνιστή, γιατρό, Σκεύο Ζερβό. Άλλοι Σύλλογοι των Νισυρίων της Αθήνας, υπήρξαν «Ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος», που ιδρύθηκε το 1927 και «η Παναγία η Θερμιανή», που ιδρύθηκε αργότερα.

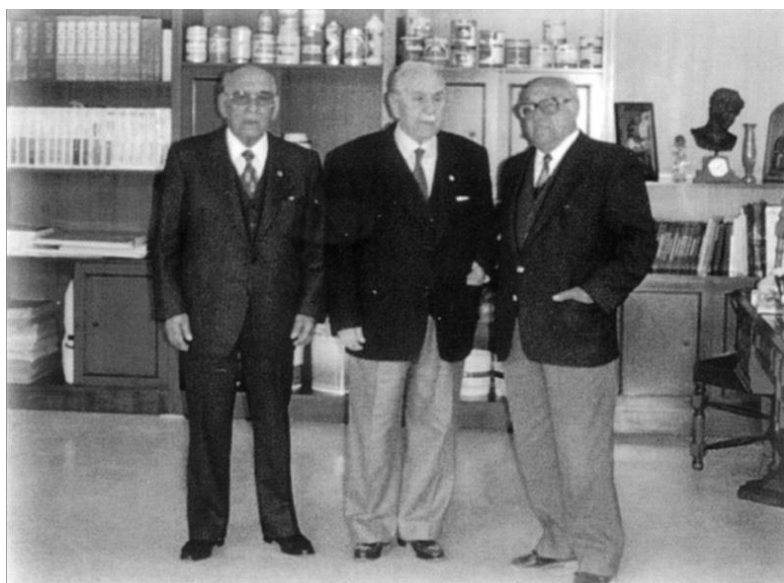
Η κοινωνική δράση των ανωτέρω συλλόγων και ιδιαίτερα όπως αναφέραμε του Γνωμαγόρα, μετά τον πόλεμο ήταν η υγεία των παιδιών και η υγειονομική τους περίθαλψη. Για τον λόγο αυτό απέστειλε κλιμάκιο γιατρών με επικεφαλής τον υφηγητή του Παναπιστημίου Αθηνών, Περικλή Καλογήρου. Επίσης διένεμε μαθητικό συσσίτιο, κάθε Κυριακή, καθ' όλη την διάρκεια της σχολικής χρονιάς, δημιούργησε κατασκήνωση για 300 παιδιά στο μοναστήρι της Κυράς, βοήθησε στην οργάνωση γεωργικών καλλιεργειών. Επίσης ανασκεύασε τα λουτρά και αποκατέστησε την συγκοινωνία προς αυτά, ενώ το κορυφαίο επίτευγμα ήταν ο ηλεκτροφωτισμός του νησιού, όπου την δαπάνη την επωμίσθηκε ο «αδελφός» Γνωμαγόρας Αμερικής.

Αποβίβαση εκδρομέων συλλόγου Γνωμαγόρα στο λιμάνι Μανδρακίου Νισύρου την 24.7.1935 ὥρα 7.10 μ.μ.

(Αρχεῖο Πόπης Καμαρινού - Κακά)

Ὅσο αφορά διακεκριμένες προσωπικότητες, μέλη του Γνωμαγόρα, ενδεικτικά αναφέρουμε στα 1926, τον πρώτο Δωδεκανήσιο σηματοφόρο του βασιλικού πολεμικού ναυτικού με Νισύρικες ρίζες, Κωνσταντίνο Νικητιάδη ενώ στο εμπόριο ξεχωρίζουμε αμέσως μετά τον πόλεμο τον κολοσσό των επιχειρήσεων, ΕΡΜΗΣ-ΕΡΜΗΧΡΩΜ των αδελφών Γιαννίδη.

Οι αδελφοί Γιαννίδη. Από αριστερά ο Αρμόδιος, ο Νίκος και ο Σταύρος

Αυτοί αναδείχθηκαν μεγάλη ευεργέτες τόσο του τόπου καταγωγής τους των Νικειών Νισύρου, όσο και του Δήμου Μοσχάτου, από όπου ξεκίνησαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

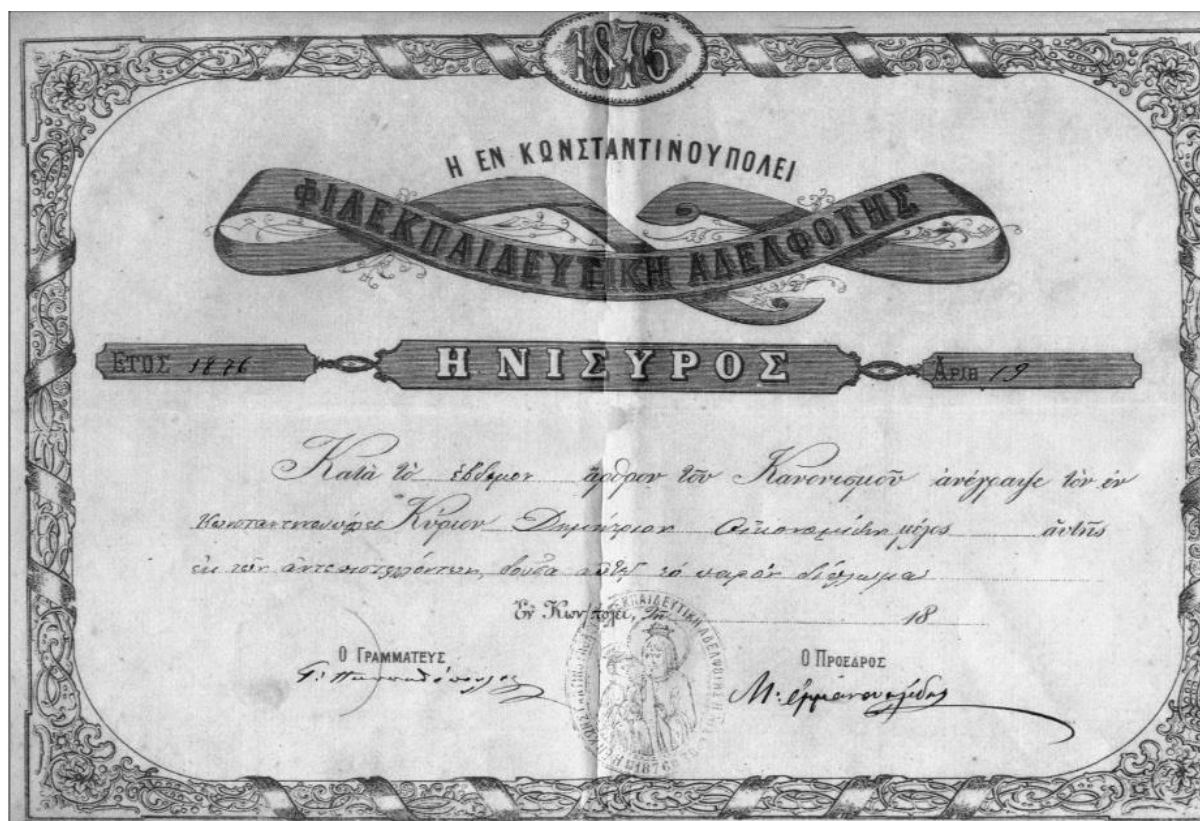
Νισυριακή παροικία της Κωνσταντινουπόλεως

Πλοία δύο γραμμών από την Νίσυρο, πήγαιναν στην Πόλη διευκολύνοντας την πρόσβαση των Νισυρίων σε αυτή. Το ένα του Παντελέοντος υπό Ελληνική σημαία και το άλλο του Χατζή-Δαούτ Φαρούχ με τουρκική. Για τους πρώτους μετοίκους δεν υπάρχουν ιστορικά στοιχεία. Από διάφορες πηγές συμπεραίνουμε ότι υπήρχαν Νισύριοι στην Πόλη πριν το 18^ο αιώνα. Σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες συμπεραίνουμε ότι άρχισε να υπάρχει συστηματική άφιξη των Νισυρίων από το 1820. Από ιστορικές πηγές μαθαίνουμε ότι οι δύο πρώτοι Νισύριοι που έφτασαν στην Κων/λη είναι τα δύο παιδιά του Μιχάλη Λογοθέτη, που έφτασαν για σπουδές: ο πρώτος σπούδασε δικηγόρος και ο δεύτερος στην Μεγάλη του Γένους Σχολή. Οι Νισύριοι αναζητούσαν μία καλύτερη τύχη. Ίδρυσαν συλλόγους που ανέπτυξαν ανθρωπιστική δράση. Χάρη σε αυτούς (τους συλλόγους), τα νέα παιδιά ανέπτυξαν τις δεξιότητες τους στις επιστήμες, στις τέχνες, τα γράμματα, στο εμπόριο και στην επιχειρηματικότητα.

Γύρω στα 1850, μία ομάδα από Νικειάτες, ίδρυσαν την « Φιλεκπαιδευτική και Φιλόπρωχο Αδελφότητα τα Εισόδια της Θεοτόκου». Είναι ο πρώτος παροικιακός, Νισυριακός σύλλογος της διασποράς. Βοηθούσε τους νέους Νισυριώτες που ερχόντουσαν να εργαστούν ή να σπουδάσουν. Έτσι τους πρόσφεραν το καλωσόρισμα και το πρώτο χαμόγελο. Το 1876, με την συνάθροιση πολλών Νισυρίων νέων ιδρύεται «η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης η Νίσυρος». Αυτό που είναι άξιο θαυμασμού είναι η αδιάκοπη μέριμνα της Νισυριακής αδελφότητας της Πόλης για την τακτοποίηση της νεοαφικνούμενης νεολαίας και ιδιαίτερα των κοριτσιών που τα τοποθετούσαν ως οικιακούς βοηθούς σε «καλά» σπίτια ονομαστών και πλούσιων οικογενειών.

Ανάμεσα στους άλλους επιφανείς Νισύριους της Πόλης που προσέφεραν στην πατρίδα τους ήταν:

Ο Μιχαήλ Εμμανουηλίδης, που έκτισε το σχολείο στα Νικειά το 1856 το οποίο ανακαινίστηκε στα 1909, από τον Ιωάννη Μ. Καμπαλούρη, τον γνωστό Γιάγκο Εφέντη Καμπαλούρη.

Αποδεικτικό εγγραφής μέλους της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας « Η Νίσυρος»

Ο Πασχάλης Κωνσταντίνου Πασχαλάκης από τα Νικειά, διέπρεψε στην γλυπτική τέχνη. Κόσμησε με εξάιρετα έργα τα ελληνικά μνήματα στο Μπαλουκλή. Στα Νικειά στον Ναό των Εισοδείων κατασκεύασε το δεσποτικό, το προσκυνητάρι και τον άμβωνα από μάρμαρο, και στο νεκροταφείο κατασκεύασε το δικό του μνήμα με την προτομή του σκαλισμένη σε πέτρα. Ιδιαίτερο έργο του αποτελεί η σχεδίαση της πλατείας «πόρτα» και η τοποθέτηση των ψηφίδων και πλακών στα γύρω πεζούλια το 1923. Πέθανε το 1926 στα Νικειά.

Πέρα όμως από τους υλικούς ευεργέτες, υπάρχουν και οι άνθρωποι του πνεύματος (πνευματικοί άνθρωποι):

Ο **Κωνσταντίνος Καμπαλούρης**, από τα Νικειά, δάσκαλος στο Ζωγράφειο

Ο **Γεώργιος Ζαχαριάδης** δάσκαλος στην Μεγάλη του Γένους Σχολή

Ο **Πανταλέων Σακλαρίδης** γιατρός

Ο **Κωνσταντίνης Φασουλαρίδης** δημοσιογράφος

Ο **Γεώργιος Παπαδόπουλος** Σχολάρχης, δίδαξε για 30 χρόνια σε σχολεία της Πόλης

Ο **Δημήτριος Μπαλαλάς**: πήγε στην Πόλη το 1887. Στην αρχή φοίτησε στην συνοικία Χάσκιοι. Λόγω φτώχειας διέκοψε τις σπουδές του, αλλά μετά από παρέμβαση του

Μητροπολίτη Ηρακλείας Γερμανού, σπούδασε στην Μεγάλη του Γένους Σχολή και μετά έφυγε για την Αθήνα. Εκεί τελείωσε γιατρός. Όμως πνεύμα ανήσυχο, αποτύπωσε σε ποιήματα τα ήθη και έθιμα του νησιού. Ήταν ο πρώτος που έγραψε ποίηση στο γλωσσικό ιδίωμα του νησιού.

Δημήτριος Μπαλαλάς

Νισυριακή Παροικία Αιγύπτου-Καναδά-Αυστραλίας-Ρωσίας

Νισυριακή Παροικία Αιγύπτου

Οι Έλληνες στην Αίγυπτο διαδραμάτισαν τον ρόλο τους, και η Ελληνική γλώσσα μαζί με την Αραβική υπήρξε η άρχουσα γλώσσα. Όσο αφορά τους πνευματικούς ανθρώπους και τους ευεργέτες της Νισυριακής παροικίας της Αιγύπτου, καταρχήν ξεχωρίζουμε το «αηδόνι της Νισύρου», τον Δημήτριο Μπαλαλά στον οποίο αναφερθήκαμε προηγουμένως.

Νισυριακή Αδελφότης 44 οδός Ζαγλούλ Αλεξάνδρεια

Εκεί βρίσκονταν τα γραφεία της Νισυριακής αδελφότητας, στον δρόμο που πήρε το όνομα του από τον εθνικό ήρωα Σάαδ Ζαγλούλ. Στην διεύθυνση αυτή στεγαζόταν το ιατρείο του προέδρου της αδελφότητας Γεωργίου Εμμ. Παρθενιάδη. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για το μέλος της αδελφότητας Ευελπίδη Οικονομάκη. Επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα Νισυρόπουλα που έφταναν στην Αίγυπτο από τη κατεχόμενη Νίσυρο στα 1944.

Νισυριακή Παροικία Καναδά

Ο Καναδάς δεν υπήρξε προορισμός πρώτης επιλογής για τους Νισύριους σε σχέση με την γειτονική Αμερική και την μακρινή Αυστραλία και γι' αυτό ο αριθμός τους ήταν

πάντα μικρός εκεί. Στον Καναδά διακρίνουμε δύο κοινότητες του Κεμπέκ και του Οντάριο. Στο Κεμπέκ παρότι είναι οι περισσότεροι από το Οντάριο δεν έφτιαξαν δικό τους σύλλογο. Στο Τορόντο Οντάριο έφτασε το 1962 η Τερψιχόρη Κ. Σφακιανού με τον σύζυγο της Βενιζέλο Κουτσουνιάνο για μόνιμη εγκατάσταση. Η Αντιγόνη ανήσυχο πνεύμα κατόρθωσε να ιδρύσει το 2000 τον Σύλλογο «Παναγία Σπηλιανή» που ανέπτυξε πλούσια δράση ενισχύοντας κοινωφελή έργα στην Νίσυρο, όσο και ενισχύοντας την Εταιρεία Νισυριακών Μελετών.

Τα μέλη του Συλλόγου Νισυρίων Καναδά «Παναγία Σπηλιανή»

Νισυριακή Παροικία Αυστραλίας

Οι πρώτοι Νισύριοι μετανάστες στην Αυστραλία εμφανίζονται στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και προέρχονται από τα χωριά Εμπορειό και Πάλοι και αργότερα από τα Νικειά και το Μανδράκι. Στην αρχή είναι σε επαφή με τον Γνωμαγόρα Αμερικής όπου στέλνουν τα δελτία τους και έτσι κρατάνε την επαφή με την πατρίδα. Αργότερα θα ιδρύσουν τον δικό τους σύλλογο με την επωνυμία «Νισυριακός Σύλλογος Παναγία η Θερμιανή» το 1951 όπως φαίνεται στην φωτογραφία παρακάτω. Επέδειξε σπουδαία δράση αφού μαζί με την Κωακή, και Ροδιακή Αδελφότητα, οργάνωνε χοροεσπερίδα και ενίσχυε εξ ημισείας το σανατόριο Ρόδου και το νοσοκομείο παιδών Μελβούρνης στο οποίο μέχρι σήμερα ένα χρηματικό ποσό και το Ίδρυμα «Αγάπη» για άτομα με ειδικές ανάγκες. Όπως αναφέρουν οι ίδιοι οι Νισύριοι: «στην αίθουσα του Συλλόγου μας χτυπά η καρδιά της Νισύρου και θα συνεχίσει να χτυπά όσο υπάρχουν Νισύριοι στην μακρινή Αυστραλία».

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου «Παναγία Θεσσαλονική» για το 2000 - 2001. Πρόεδρος Ιωάννης Κυρίτης, Αντιπρόεδρος Μιχάλης Χαλκιάς, Γραμματέας Μαρίτσα Σιμογιάννη (το γένος Κόκκινου), Β. Γραμματέας Μπέτυ Καρανικολοπούλου (το γένος Καμπουράκη), Ταμίας Αναστάσιος Κυρίτης, Β. Ταμίας Παναγιώτης Ηλιάδης και Νίκος Τριανταφύλλου, Ιωάννης Ηλιάδης, Μανώλης Ροδίτης, Θεανώ Σεβδαλή, Άννα Κυριακού, Ελίας Κώτης Σύμβουλοι.

Νισυριακή Παροικία Ρωσσίας

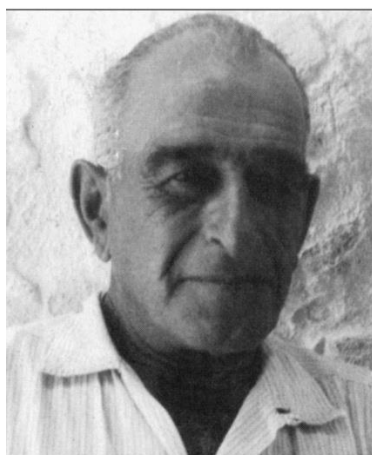
Η Οδησσός στα Βόρεια παράλια της Μαύρης Θάλασσας στην Ουκρανία είναι από τα σημαντικότερα κέντρα του Ελληνισμού της διασποράς, ο οποίος έχει αφήσει στην πόλη ανεξίτηλη σφραγίδα, στα πλαίσια ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου από πολύ σημαντικά γεωπολιτικά γεγονότα κόσμου που σημάδεψαν τον 19^ο αιώνα. Αν και το θέμα της σύντομης μας αναφοράς μας στην Οδησσό είναι η Νισυριακή παροικία, η πόλη αυτή προσέφερε πολλά στους Έλληνες που έφτασαν εκεί.

Σημαντικές προσωπικότητες, ενδεικτικά αναφέρουμε:

Καρπαθίου Ι. Νικόλαος, κάτοικος Σεβαστουπόλεως, ήταν ο μεγαλύτερος αδελφός του Μητροπολίτου Κώου κυρού Εμμανουήλ και παππούς του ναυάρχου Λ.Σ κ. Νίκου Καλύβα

Δημήτριος Ιακ. Πασχαλίδης από τα Νικειά ήταν ευκατάστατος έμπορος στην Οδησσό και το 1911, νυμφεύθηκε την Άννα Καμπαλούρη επίσης από τα Νικειά, που ζούσε στην Κωνσταντινούπολη

Οι αδελφοί Χρήστος και Γεώργιος Νικολ. Αυτρωτή με τις αδελφές τους Ειρήνη και Καλλιόπη που έζησαν στην Μαριούπολη.

Εμμανουήλ Χρ. Αυτρωτής
γεννημένος στη Μαριούπολη

Άλλοι Διακεκριμένοι Νισύριοι της Διασποράς

Γεώργιος Σακλαρίδης(Ζωγράφος)

Γεώργιος Σακλαρίδης (Ζωγράφος)

Ο Γεώργιος Σακλαρίδης εγεννήθει το 1886 στην Νίσυρο και πέθανε το 1975 στην Νέα Υόρκη. Η αγιογράφηση του Αγίου Νικήτα στην Νίσυρο είναι δικό του έργο. Κατά καιρούς που βρισκόταν στην Αθήνα συμμετείχε στην ίδρυση της Εταιρείας. Ανέλαβε καθήκοντα ταμία στην Πορφυρίδα, το 1908, και στην συνέχεια ανέλαβε πρόεδρος στον

Όμηρο, το 1909. Μετά την συνένωση τω Συλλόγων, ανάλαβε πρόεδρος στον Γνωμαγόρα. Είχε νυμφευθεί την Κατερίνα Αγγελάτου και απέκτησαν 8 παιδιά.

Για όλη αυτή την προσφορά του, ο Γνωμαγόρας τιμήθηκε με μετάλλιο για τα 600 χρόνια της Παναγίας Σπηλιανής από την Α.Θ.Π Κωνσταντινουπόλεως κ.κ Βαρθολομαίο Α΄, ενώ μεταξύ των άλλων διακρίσεων του έχει βραβευθεί και από την Ακαδημία Αθηνών.

Καζαβής Ιάκωβος

Από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της παροικίας. Γεννήθηκε στις 7 Οκτωβρίου του 1893. Μετανάστευσε στην Αμερική το 1910 και το 1917 παίρνει το δίπλωμα του από την φαρμακευτική σχολή του Πανεπιστημίου Κολούμπια της Νέας Υόρκης. Το 1915 πρωτοστάτησε στην συνένωση των Σωματείων «Πορφυρίς» και «Όμηρος». Υπήρξε ιδρυτικό μέλος του Γνωμαγόρα και μέλος του πρώτου ΔΣ το 1915. Συμμετείχε ενεργά στα δρώμενα του συλλόγου μέχρι το 1925, οπότε αποχώρησε επειδή διαφωνούσε στον τρόπο αντιμετώπισης της κατοχής των νησιών από τους Ιταλούς. Πρωτοστατεί στην ίδρυση της Δωδεκανησιακής λεγεώνας το 1924 και τον επόμενο χρόνο της Επιτροπής Δωδεκανησίων Αμερικής.

Καζαβής Ιάκωβος

Έχει γραφεί ότι ο Ιάκωβος Καζαβής ήταν ένας δυναμικός ατόφιος ακέραιος πατριώτης, ακράτητος, ενθουσιώδης, ανυποχώρητος, θαραλέος, αγωνιστής και έχει αναγνωριστεί ως πιο γόνιμος σε πνευματική εργασία και ο πιο δραστήριος Δωδεκανήσιος της Αμερικής. Εξέδωσε 26 βιβλία 12 στα Ελληνικά και 14 στα Αγγλικά. Μετά την απελευθέρωση το ελληνικό κράτος του απένειμε τον χρυσό σταυρό του Τάγματος του Φοίνικος.

Ιερόθεος Δημητριάδης

Ο μετέπειτα μητροπολίτης Ρόδου, γεννήθηκε στο Εμπορείο στα 1850 ή 1852, παρακολούθησε εκεί τα μαθήματα του Δημοτικού και στην Πόλη τα μαθήματα του Γυμνασίου. Στην συνέχεια φοίτησε στην Σχολή της Χάλκης και μετά την αποφοίτηση του εισήλθε στις τάξεις των κληρικών.

Ο Μητροπολίτης Ρόδου Ιερόθεος Δημητριάδης

Υπηρέτησε σε διάφορες εκκλησιαστικές θέσεις μεταξύ των οποίων αρχιερατικός επίτροπος στην Μητρόπολη Λήμνου για 8 χρόνια, Αρχιγραμματεύς της Συνόδου στο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, Σχολάρχης της Ιεράς Θεολογικής Σχολής του Τιμίου Σταυρού Ιεροσολύμων, το 1887 Μέγας Πρωτοσύγκελος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, το 1889 εκλέχθηκε Μητροπολίτης Βιζύης και Μηδείας και τέλος στις 5-2-1900, μετατέθηκε στην Μητρόπολη Ρόδου. Δυστυχώς την 14^η Αυγούστου απέθανε αιφνιδίως από αποπληξία.

Γιάγκος Εφέντης Καμπαλούρης

Γιάγκος Εφέντης Καμπαλούρης
(Αρχείο Βασ. Χατζηβασιλείου)

Φαίδρα Αποστολίδη

ΧΑΛΚΗ

Οι ιστορικές μαρτυρίες για τη Χάλκη είναι ελάχιστες. Το νησί διαβαίνει τους αιώνες στη σκιά της Ρόδου κι η ιστορία του μπορεί να σκιαγραφηθεί στα βασικά της σημεία μόνο σε συσχετισμό με την ιστορία της Ρόδου και της ευρύτερης περιοχής του νοτιοανατολικού Αιγαίου.

Η Χάλκη που μπορεί να θεωρηθεί ως ένας από τους “τελευταίους φάρους της παράδοσης”, πιθανώς να πήρε το όνομά της από τα ορυχεία επεξεργασίας χαλκού που υπήρχαν στην αρχαιότητα. Η Χάλκη κατοικείται από την προϊστορική εποχή. Σύμφωνα με τη μυθολογία, οι Τιτάνες ήταν οι πρώτοι κάτοικοι. Οι Πελασγοί έζησαν στο νησί για πολλά χρόνια, αφήνοντας πίσω τους πολλά χτίσματα. Τους διαδέχθηκαν οι Κάρες, οι Δωριείς και αργότερα οι Φοίνικες. Η βασίλισσα της Χάλκης η Αρετάνασσα, έζησε στη Χάλκη και μετά την εξόρισαν στην Κάρπαθο όπου αυτοκτόνησε όταν έμαθε για το θάνατο του συζύγου της. Απομεινάρια τριών ναών προς τιμήν του θεού Απόλλωνα υπάρχουν ακόμα στην τοποθεσία Πευκιά. Στους ιστορικούς χρόνους η Χάλκη φέρεται κατά καιρούς ως υποτελής της Καμείρου, ενώ αναφέρεται ως “σύμμαχος” των Αθηναίων στους ετήσιους “φορολογικούς καταλόγους της Δηλιακής Συμμαχίας, πράγμα που σημαίνει ότι είχε περιέλθει στη διοικητική εξάρτηση της “Αθηναϊκής Δημοκρατίας” εκείνη τη χρονική περίοδο. Αργότερα φαίνεται να εξαρτάται και πάλι από την Κάμειρο. Κι ακολουθεί την ακμή και την παρακμή της Ρόδου στους αιώνες που ακολουθούν.

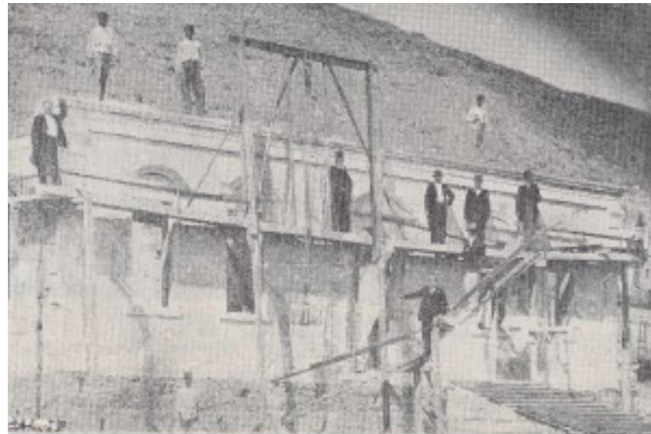
Σωκράτης Φανουράκης

Ο Σωκράτης Φανουράκης, γεννήθηκε στη Χάλκη όπου πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Σπούδασε οδοντίατρος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έζησε πολλά χρόνια στο Ζαΐρ, όπου ανέπτυξε έντονη επιχειρηματική δραστηριότητα και απέκτησε σημαντική περιουσία. Στις αρχές της δεκαετίας του 70, μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, «ανακάλυψε» την Κω την οποία αγάπησε σαν δεύτερη πατρίδα του. Αγόρασε εκτάσεις στο Μαρμάρι και έκτισε το ξενοδοχείο Καράβια. Παράλληλα ασχολήθηκε για αρκετά χρόνια και με τις ιχθυοκαλλιέργειες.

Αυτό που χαρακτήριζε τον Σωκράτη Φανουράκη, άνθρωπο ασκητικό, ήταν η διάθεση προσφοράς στους συνανθρώπους του. Ένα σημαντικό μέρος των εισοδημάτων από τις δραστηριότητές του, το διέθετε σε ευεργεσίες και στήριξη ανθρώπων που αντιμετώπιζαν βιοποριστικά προβλήματα. «Κατά τη διάρκεια της ζωής του δεν εφείσθη ανθρωπιάς, ευαισθησίας και πόρων για να βοηθήσει νέους ανθρώπους στην αρχή της ζωής των, άτομα της τρίτης ηλικίας, πολύτεκνους, αναπήρους και γενικότερα αναξιοπαθούντες συνανθρώπους μας» αναφέρει χαρακτηριστικά ο Ιατρικός Σύλλογος

της Κω, στην ανακοίνωση για τον θάνατο του. Σημαντική ήταν και η βοήθεια που αφιλοκερδώς παρείχε σταθερά στη γενέτειρά του τη Χάλκη.

*Φωτογραφία κατά την οικοδόμηση του
σχολείου το 1914*

Ιδιαίτερη ήταν η ευαισθησία του Σωκράτη Φανουράκη για τους φτωχούς ηλικιωμένους και τους νέους που ήθελαν να σπουδάσουν και αδυνατούσαν για οικονομικούς λόγους. Για το σκοπό αυτό, σε μια εποχή που εξέλιπαν οι εθνικοί ευεργέτες, οραματίστηκε και δημιούργησε το 2011 το Ίδρυμα Λοχαγού Φανουράκη μεταβιβάζοντάς του όλη την περιουσία του. Διοίκησε το Ίδρυμα με τη βοήθεια του Διοικητικού Συμβουλίου μέχρι τον θάνατό του.

Σχολείο Χάλκης

Το Γυμνάσιο Λ.Τ. Χάλκης στεγάζεται στο ιστορικό κτήριο του Παρθεναγωγείου του νησιού, το οποίο οικοδομήθηκε το 1914 από τους Χαλκίτες αρχιτέκτονες Φαναράκη Ιωάννη και το γιο του Αντώνη. Το έργο χρηματοδοτήθηκε από τον Σύλλογο Χαλκιτών του Τάρπον Σπρινγκς της Φλόριντα των Ηνωμένων Πολιτειών. Από το 2017 μετονομάστηκε με το προσωνύμιο "Σωκράτης Φανουράκης", τιμώντας με τον τρόπο αυτόν τον επί χρόνια ευεργέτη του.

Αντιγόνη Ζουρούδη

Η μητέρα της αρσακειάδα, δασκάλα και ο πατέρας της Αριστείδης Λορεντζιάδης δημογέροντας από τη Χάλκη, ο οποίος δολοφονήθηκε για την εθνική του δράση. Σε αυτό το περιβάλλον μεγάλωσε και γαλουχήθηκε η Αντιγόνη, η οποία παντρεύτηκε τον Συμαίο Νικόλαο Ζουρούδη. Μετά τη Σύμη, όπου απέκτησαν τα τρία πρώτα τους παιδιά, έζησαν στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου αποκτώντας και τα άλλα δύο και μετά επέστρεψαν στην Ελλάδα το 1922. Τα επόμενα έτη, η Ζουρούδη ζούσε την κοινωνική ζωή μιας εύπορης γυναίκας και ήταν κοντά στα παιδιά της που ξεκινούσαν την επαγγελματική τους καριέρα. Το 1931 θα πεθάνει ο σύζυγός της Νίκος και η χρονιά

αυτή θα αποτελέσει την αφετηρία για την κοινωνική και πατριωτική δράση της Αντιγόνης Ζουρούδη.

Αντιγόνη Ζουρούδη (Πίνακας του Νισύριου Γεωρ. Σακλαρίδη)

Η πρώτη περίοδος περιλαμβάνει το χρονικό διάστημα 1931 -1934. Στην τριετία αυτή η Ζουρούδη ίδρυσε το Φιλανθρωπικό Σωματείο Κυριών και Δεσποινίδων «Δωδεκανησιακή Μέλισσα» και υπήρξε η πρώτη προσωρινή-ιδρυτική πρόεδρος του σωματείου. Κατάφερε και συσπείρωσε γύρω της τις γυναίκες από τα Δωδεκάνησα που ζούσαν στην Αθήνα και στον Πειραιά και στην προσπάθεια αυτή η Ζουρούδη είχε συμπαραστάτρια τη Δέσποινα Μιχαηλίδου-Νουάρου. Κατάφεραν τα μέλη της Δωδεκανησιακής Μέλισσας να συγκεντρώσουν πόρους και υλικό για την περίθαλψη των προσφύγων που κατέφθαναν καθημερινά κατά τον Μεσοπόλεμο από τα νησιά, στην Αττική. Παρουσίαζαν θεματικές θεατρικές βραδιές σε κατάμεστα θέατρα και πέρα από τη συγκέντρωση χρημάτων έκαναν γνωστό το μέχρι τότε άγνωστο Δωδεκανησιακό ζήτημα. Στα έτη 1935-1940 η Ζουρούδη πλέον δεν είναι πρόεδρος της «Δωδεκανησιακής Μέλισσας» και όπως σημειώνει η συγγραφέας «διαπιστώνει τον επερχόμενο αφελληνισμό των νησιών με το να μην υπάρχει δυνατότητα να φοιτήσουν τα παιδιά του Δημοτικού και του Γυμνασίου σε ελληνικά σχολεία».

Καταστρώνει και υλοποιεί το 1936 το μεγαλόπνοο σχέδιό της με την ίδρυση αρχικά 4 και μετέπειτα 6 «Κυριακάτικων Δωδεκανησιακών σχολείων». Τα σχολεία λειτούργησαν σε διάφορες περιοχές της Αθήνας και του Πειραιά και για πρώτη φορά η προσοχή στρέφεται στα παιδιά της Δωδεκανήσου και με στοχευμένες ενέργειες επιτυγχάνεται η μόρφωσή τους. Τα έτη 1940 -1947 η Ζουρούδη αναπτύσσει πλούσια δράση. Τα δίσεκτα έτη του πολέμου και της κατοχής η Ζουρούδη το 1940 υπήρξε ιδρυτικό μέλος της «Ένωσης Διανοούμενων Δωδεκανησίων Γυναικών», σωματείο στο

οποίο πρόεδρος ήταν η κόρη της Πασιθέα. Η Ζουρούδη είχε έντονη αντιστασιακή δράση. Την περίοδο 1942-1945 υπήρξε μέλος των αντιστασιακών οργανώσεων « Ελεύθεροι Έλληνες» και « Εθνική Δράσις». Την περίοδο αυτή υπήρξε πρόεδρος του τμήματος περίθαλψης για τους φυλακισμένους και συμμετείχε στη διανομή συσσιτίων για τους Δωδεκανήσιους φοιτητές. Στα έτη 1947-1953 η ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου έχει πραγματοποιηθεί και η Ζουρούδη, ιδρύει παραρτήματα σε πολλά νησιά της Δωδεκανήσου, της Ένωσης Διανοομένων Δωδεκανησίων Γυναικών, στηρίζοντας σημαντικά δομές όπως Ορφανοτροφεία, για να ανακουφίσουν τους κατοίκους που υπέφεραν από τις κακουχίες του πολέμου. Μετέβαινε στα νησιά η Ζουρούδη και επέβλεπε η ίδια να φτάσει η βοήθεια στο ορφανό παιδί. Η Αντιγόνη Ζουρούδη απεβίωσε μετά από σύντομη ασθένεια στις 6 Ιουλίου του 1953. Σε ηλικία 78 ετών.

Κλείνοντας θέλω να τονίσω ότι, σίγουρα ξέχασα κάποιους από τους πολυπληθείς Δωδεκανήσιους Ευεργέτες, αλλά θέλω να πω ότι έγινε προσπάθεια, για την όσο πιο ακριβή καταγραφή τους.

(Το υλικό συγκενρώθηκε, από την Έκδοση της Εταιρείας Νισυριακών Μελετών, 1961-2011, Πενήντα χρόνια προσφοράς, Τόμος 19^{ος} , από την ιστοσελίδα fanourakisfoundation.org, και από το βιβλίο της Άννας Χαρίτου, «Αντιγόνη Ζουρούδη- Η Μάνα της Δωδεκανήσου».).

Μανώλης Κολεζάκης